

همکاری سپاه و ارتش

[illegible][illegible]

عملیات فتح المبین

فرار دشمن

بخشی از پیام امام خمینی(ره) به مناسبت پیروزی رزمندگان در عملیات فتح المبین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ
صَفَا كَانَهُمْ بُنْيَان مَرْصُوص.

پیام آرامش بخش و افتخار آمیزتان پیرو پیروزی های بزرگ سلحشوران ظفرمند عملیات فتح المبین واصل و موجب سرافرازی گردید. گرچه این شجاعت ها و فداکاری ها و پیروزی های عظیم کم سابقه یابی سابقه در بُعد نظامی و میدان نبرد از طرف نیروهای مسلح عظیم القدر جمهوری اسلامی، آنچنان افتخار آفرین و اعجاب آمیز است که با مقیاسهای عادی و معیارهای نظامی و جنگی نتوان ارزش پر عظمت و غرور آفرین آن را با الفاظ محدود و عبارات معدود توصیف نمود و شجاعت و حمله برق آسای سلحشوران ایران بزرگ را به ذهن آورد، و با قلم و بیان اظهار کرد.....

..... اینجانب هر وقت با یکی از این چهره ها روبه رو می شوم و عشق او را به شهادت در بیان و چهره نورانی اش مشاهده می کنم احساس شرمساری و حقارت می کنم. و هر وقت در تلویزیون، مجالس و محافل این عزیزان که خود را برای حمله به دشمن خدا مهیا می کنند، و مناجات و راز و نیازهای این عاشقان خدا و فانیان راه حق را در آستانه هجوم به دشمن می نگریم که با مرگ دست به گریبان هستند و از شوق و عشق در پوست نمی گنجند، خود را ملامت می کنم و بر حال خویش تأسف می خورم. اکنون ملت ما دریافته است که: «كُلَّ يَوْمٍ عَاشُورَا شَبَّ عَاشُورَاهَايَ اصْحَابِ سَيِّدِ الشَّهَدَا رَا دَر دَل زَنده می کنند.....

..... سلام خدا و بزرگان دین بر شهدا و خاندانشان و بر رزمندگان در راه اسلام و ایران. والسلام علیکم و رحمۃ الله و برکاته.

منطقه

عملیاتی جبهه جنوبی،

شوش و دزفول / رمز: یازهرا / زمان:

فروردین ماه ۱۳۶۱

هدف: آزادسازی منطقه غرب رودخانه کرخه

و جاده دزفول - دهلران و تامین اندیمشک،

شوش، دزفول و جاده اندیمشک - اهواز

وسعت منطقه آزاد شده:

۲۴۰۰ کیلومتر مربع

منطقه غرب کرخه به دلایلی هم چون دور کردن دشمن از شهرهای اندیمشک، دزفول، شوش و منطقه و تناسب استعداد یگان های خودی با وسعت منطقه و تناسب وضعیت طبیعی زمین آن با رزم نیروی پیاده، برای اجرای عملیات برگزیده شد. سپس یگان ها نقاط حساس زمین را شناسایی کردند. عقبه دشمن به دو جاده چنانچه - فکه و پل نادری - عین خوش اتکا داشت. در مرحله اول، تنگه عین خوش را تیپ ۱۴ امام حسین(ع) با فرماندهی حسین خرازی آزاد کرد و توپخانه دشمن در منطقه «علی گره زد» با عملیات نفوذی یک گردان از تیپ ۲۷ محمد رسول الله(ص) به فرماندهی محسن وزوایی منهدم شد.

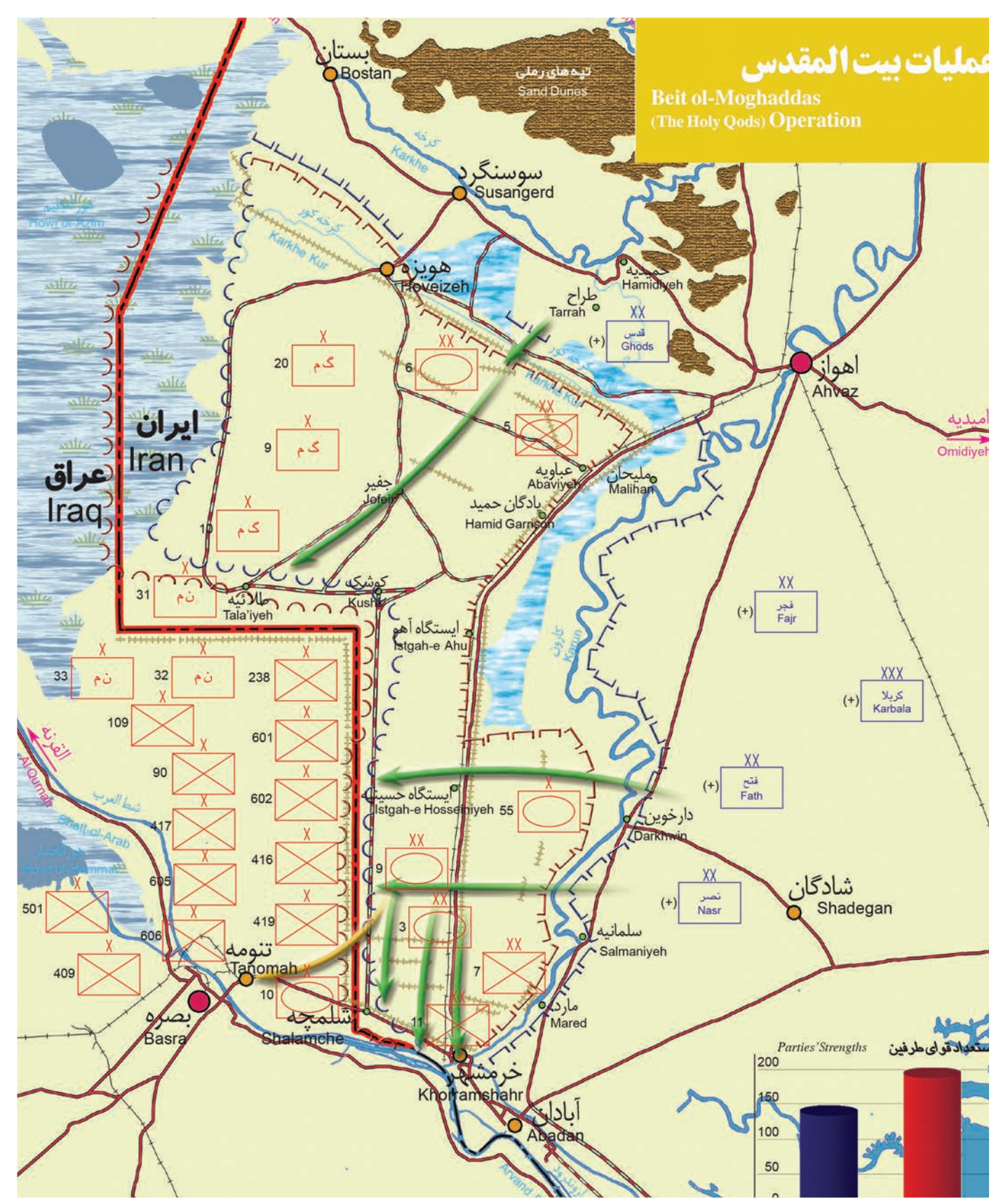
در مرحله دوم، تنگه رقابیه مسدود شد؛ یگان های خودی با استفاده از کانالی که در زمین های رملی در انتهای میشداغ احداث شده بود، تنگه رقابیه را دور زدند و دشمن را از پشت محاصره کردند. دشمن که از همان مرحله اول موقعیت خود را در خطر دیده بود، برای خروج از محاصره فشار شدیدی وارد می آورد تا معبر عین خوش (در منطقه عملیاتی) تیپ ۱۴ امام حسین(ع) را باز کند، لیکن رشادت نیروهای این تیپ مانع از موفقیت دشمن شد.

در مرحله سوم، پیشروی به سوی مقر فرماندهی دشمن آغاز شد و تیپ ۲۷ محمد رسول الله(ص) به فرماندهی احمد متوسلیان، سایت های ۴ و ۵ را به اشغال درآورد.

در مرحله چهارم با پاکسازی منطقه آزاد شده و تعقیب دشمن، شرق رودخانه دویرج به تصرف درآمد و دشمن به غرب این رودخانه عقب رانده شد. بدین ترتیب همه اهداف تامین گردید و لشکرهای ۱۰ زرهی و ۱ مکانیزه نیز آسیب جدی دیدند.

عملیات بیت المقدس

فتح خرمشهر

این عملیات ترکیبی از عملیات اصلی و عملیات پشتیبانی بود. در مرحله اول، حدود ۲۰ کیلومتر از جاده آسفالت اهواز - خرمشهر تصرف و تثبیت گردید و کلیه رخنه ها ترمیم شد. در مرحله دوم، ضمن آزادسازی مسافت بیش تری از این جاده، پیشروی به سمت مرز در محدوده ایستگاه حسینییه آغاز شد. با این پیشروی مرکز ثقل قوای دشمن به دست نیروهای خودی افتاد که بر اثر آن، عراق از سویی عقبه لشکری خود را در معرض تهدید می دید و از سوی دیگر، در مورد حفظ بصره احساس نگرانی می کرد. ضمن آن که با رسیدن نیروها به مرز، تامین عقبه نیروهای دشمن در خرمشهر نیز به خطر افتاد. از این رو عراق هراسان از تکرار فتح المبین از منطقه وسیعی شامل پادگان حمید، هویزه و جفیر عقب نشینی کرد؛ دو لشکر خود را عقب کشید تا آن ها را از انهدام برهاند و در عین حال برای پدافند بصره از آن ها استفاده کند. در مرحله سوم، تهاجم برای آزادسازی خرمشهر آغاز شد. در مرحله چهارم انسداد جاده خرمشهر - شلمچه و تامین نهر عریض و پل نو موجب گردید نیروهای عراقی تسلیم شوند و در صبح روز ۱۳۶۱/۳/۳ خرمشهر آزاد گردید.

بخشی از پیام امام خمینی (ره) به مناسبت پیروزی رزمندگان در عملیات بیت المقدس

با تشکر از تلگرافاتی که در فتح خرمشهر به این جانب رسیده است، سپاس بی حد بر خداوند قادر که کشور اسلامی و رزمندگان متعهد و فداکار آن را مورد عنایت و حمایت خویش قرار داد و نصر بزرگ خود را نصیب ما فرمود؛ و این جانب با یقین به آن که «مَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ» از فرزندان اسلام و قوای سلحشور مسلح که دست قدرت حق از آستین آنان بیرون آمد و کشور بقیة الله الاعظم ارواحنا لمقدمه الفدا را از چنگ گریان آدمخوار که آلت هایی در دست ابرقدرتان خصوصاً آمریکای جهان خوانند، بیرون آورد و ندای «الله اکبر» را در خرمشهر عزیز طنین انداز کرد و پرچم پرافتخار «لا اله الا الله» را بر فراز آن شهر خرم که با دست پلید جنایتکاران غرب به خون کشیده شده و خونین شهر نام گرفت، - به اهتزاز در آورد تشکر می کنم و آنان فوق تشکر امثال من هستند.

والسلام علی عباد الله الصالحین / سوم خرداد ماه ۱۳۶۱

نبرد در کوهستان

آزادسازی سرزمین های شمالی و میانی

در
 واقع هدف آزادسازی
 و تأمین مرز، تنها خصلت و
 هدف این دست عملیات ها به شمار
 نمی رفت بلکه حل و فصل برخی مسائل
 خودی در روند کلی جنگ (پس از فتح
 خرمشهر)
 نیز از جمله اهداف این
 عملیات ها بود.

پس از فتح خرمشهر حدود ۵۰۰۰ کیلومتر مربع از خاک ایران اسلامی در اشغال دشمن باقی مانده بود که ارتش عراق به جهت آسیب پذیری نیروهایش، نیمی از این مناطق را تخلیه کرد. اما ۲۵۰۰ کیلومتر باقی مانده را هم چنان در اشغال نگه داشت که این نقاط بیشتر در مناطق کوهستانی مرزهای استان کرمانشاه و ایلام بود. برای آزادسازی این مناطق چندین عملیات انجام شد. این سلسله عملیات های آزاد سازی ویژگی های متفاوتی نسبت به عملیات آزادسازی در جبهه جنوبی داشتند. در واقع خصلت آزادسازی و تأمین مرز، تنها خصلت و هدف این دست عملیات ها به شمار نمی رفت بلکه حل و فصل برخی مسائل خودی در روند کلی جنگ (پس از فتح خرمشهر) نیز از جمله اهداف این عملیات ها بود. عملیاتی در مهران با نام «الفجر ۳» به اجرا درآمد که اهداف آن نیز مشابه عملیات مسلم بن عقیل بود. به این معنا که این بار عدم الفتح در عملیات های والفجر مقدماتی و والفجر ۱ سبب اجرای سه عملیات با نام های والفجر ۲ و ۳ و ۴ گردید. والفجر ۲ و ۴ در جبهه شمالی و والفجر ۳ در جبهه میانی به اجرا درآمد. در عملیات والفجر ۳، تأمین مرزهای بین المللی در منطقه مهران از جمله اهداف بود. عملیات مهم دیگر این جبهه در منطقه عمومی میمک و با نام «عاشورا» انجام شد. هدف این عملیات نیز بی شباهت به دو عملیات دیگر نبود. فاصله یک ساله دو عملیات خیبر و بدر ایجاب می کرد که در این فاصله زمانی عملیاتی هر چند محدود انجام شود تا ضمن سلب آرامش از دشمن، آمادگی رزمی خودی نیز حفظ گردد.

طی سه عملیات مذکور، مناطقی از ارتفاعات شمالی سومار، میمک و مهران آزاد شد. لیکن ارتفاعات مرزی قصر شیرین و نفت شهر هم چنان در تصرف دشمن باقی ماند. در آغاز سال ۱۳۶۵ ارتش عراق پس از شکست در «عملیات والفجر ۸» با تحرکاتی موسوم به «دفاع متحرک» علاوه بر باز پس گیری بخشی از ارتفاعات منطقه سومار بار دیگر شهر مهران را نیز اشغال کرد که در پی آن «عملیات کربلای ۱» با هدف بیرون راندن اشغالگران از این شهر انجام گرفت که چنین نیز شد.

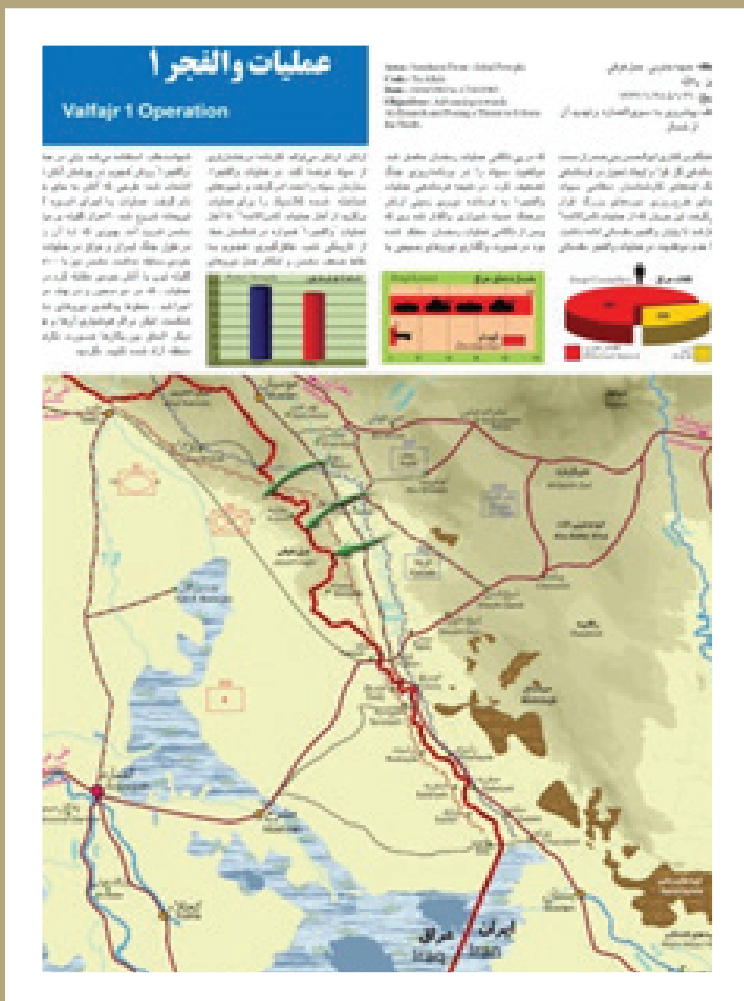
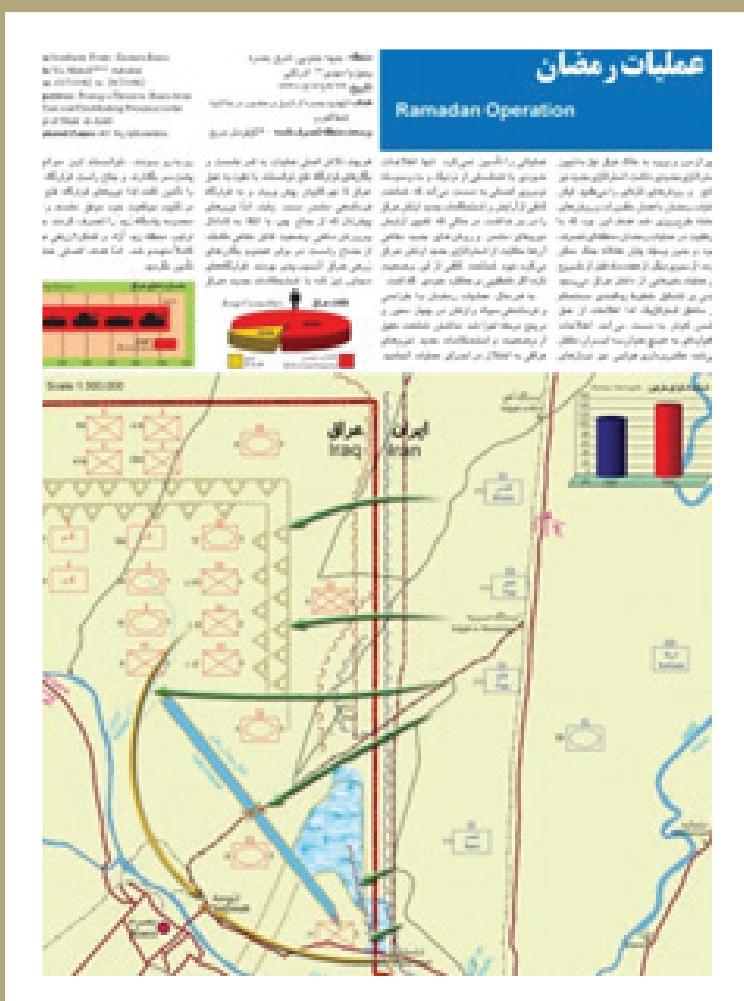
آخرین عملیات مهم این جبهه عملیات «کربلای ۶» بود که با هدف آزاد کردن نفت شهر طرح ریزی شد. این عملیات بر خلاف سه عملیات اول که در واقع متأثر از عملیات های جبهه جنوبی بود، به منظور اثر گذاری روی یکی از عملیات های جنوب به اجرا درآمد. در واقع پیش بینی شده بود که این عملیات همزمان با عملیات «کربلای ۵» اجرا شود تا نیروهای دشمن تجزیه شود و از فشار آنها در «کربلای ۵» کاسته شود اما اهداف این عملیات تحقق نیافت. به عبارت دیگر نبرد برای سرزمین های اشغال شده در جبهه میانی تا پایان جنگ ادامه داشت، ولی ضمن کسب موفقیت هایی به هدف نهایی نرسید.

تعقیب دشمن در جبهه جنوب

۱۰ عملیات بزرگ در جبهه جنوب

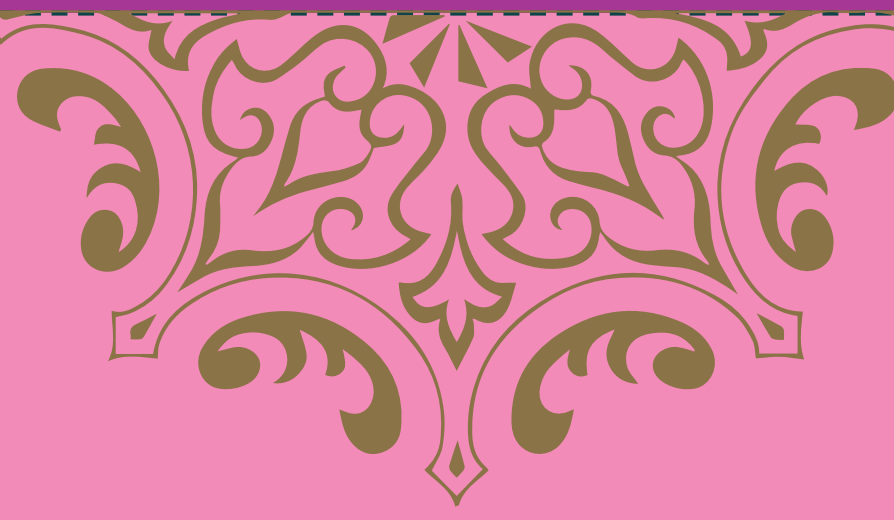

عملیات «محرم، رمضان، والفجر مقدماتی، والفجر ۱، خیبر، بدر، والفجر ۸، کربلای ۴، کربلای ۵ و کربلای ۸»

از پایان عملیات طریق القدس، دشمن به قدرت برنامه ریزی فرماندهان ایرانی پی برد و از همان زمان در مورد تأمین بصره احساس نگرانی می کرد. لذا از آن هنگام برای پدافند از بصره و بغداد اقدام کرد. تدابیر دفاعی دشمن در عملیات رمضان مؤثر افتاد و مانع نتیجه گیری نیروهای خودی در آن عملیات شد. در نتیجه اولین زمینی که بعد از رمضان انتخاب شد منطقه دشوار رملی فکه بود. اجرای عملیات والفجر مقدماتی نیز به سبب هوشیاری دشمن، با ۱۳ رده پدافندی روبه رو شد و به نتیجه مطلوب نرسید. پس از آن عملیات خیبر در منطقه هور، جایی که برای رسیدن به مواضع دشمن حداقل می بایست ۱۳ کیلومتر راه آبی را پیمود به اجرا درآمد. و موفقیت چشمگیری داشت. و بخشی از مواضع آزاد شده تثبیت گردید. عملیات والفجر ۸ هم با توجه به اصل نبرد در منطقه دشوار طراحی و اجرا شد که دشواری آن عبور از رودخانه عریض اروند در زمستان ۱۳۶۴ بود. موفقیت در فلو تهدیدی جدی برای بصره و نیز همسایگان عراق بود. پس از والفجر ۸ در عملیات کربلای ۴ نیز عبور از اروند انجام شد. اگر چه این عملیات موفقیت چندانی نداشت اما آگاهی های ارزشمندی را به نیروهای خودی داد و راه های رخنه به استحکامات شرق بصره را نمایان ساخت. بر این اساس عملیات کربلای ۵ و عبور موفقیت آمیز از خطوط مستحکم عراق را محقق شد و دنیا را به این نتیجه رساند که ممکن است ایران از میدان جنگ پیروز بیرون آید. لذا شمارش معکوس پایان جنگ پس از پیروزی در عملیات کربلای ۵ آغاز شد. به عبارت دیگر می توان گفت عملیات کربلای ۵ پایان جنگ بود، با توجه به این نکته که نظام بین الملل با مشاهده قدرت نظامی ایران به جای پذیرش حقوق مردم این مرز و بوم، اعمال فشارهای همه جانبه را علیه ایران آغاز کرد.

اگرچه
عملیات کربلای ۴
موفقیت چندانی نداشت
اما آگاهی های ارزشمندی را به
نیروهای خودی داد و راه های رخنه
به استحکامات شرق بصره را نمایان
ساخت و زمینه ساز موفقیت
عملیات کربلای ۵ شد.

تعقیب دشمن در جبهه های شمالی

۱۰ عملیات بزرگ رزمندگان اسلام در شمال غرب

محدوده عملیات های «الفجر ۲، قادر، کربلای ۲، کربلای ۷، والفجر ۴، والفجر ۹، فتح ۱، کربلای ۱۰، نصر ۴، نصر ۷، بیت المقدس ۲، بیت المقدس ۳، بیت المقدس ۶، والفجر ۱۰ و بیت المقدس ۴»

استان های خوزستان و بصره در جنگ چندان حائز اهمیت بودند که تا مدت ها هیچ یک از دو طرف در سایر جبهه ها سرمایه گذاری استراتژیک نمی کردند. اما ضرورت های انکار ناپذیر، جمهوری اسلامی را واداشت که به هر نحو و در هر جبهه ممکن، از جمله جبهه شمالی به تعقیب متجاوز بپردازد. در جبهه شمالی اهداف متعددی از جمله تأمین مرزها، مسدود کردن گذرگاه های نفوذ ضد انقلاب و عناصر دشمن، دنبال می شد. بدین ترتیب عملیات های نامنظم دشمن، کمین، ترور، گروگان گیری، بمب گذاری و مین گذاری به شدت کاهش می یافت. هم چنین وجود منابع و تأسیسات اقتصادی عراق در کرکوک، اربیل و سلیمانیه بر اهمیت این جبهه می افزود. عملیات در اربیل، امنیت انتقال نفت عراق را به سواحل ترکیه به مخاطره می انداخت. نبرد های جبهه شمالی از یک استراتژی واحد تبعیت نمی کرد بلکه تا قبل از سرمایه گذاری سپاه روی معارضین کرد، بصره هم چنان هدف استراتژیک جنگ در آن دوران شناخته می شد.

از پائیز سال ۱۳۶۴ با اعلام آمادگی جدی کرد های معارض عراق برای همکاری با قوای مسلح ایران، سپاه پاسداران به منظور هدایت جنگ های نامنظم، قرارگاه رمضان را تشکیل داد و استراتژی تعقیب متجاوز در جبهه شمالی اتخاذ گردید. به این ترتیب نیروهای مسلح ایران در صدد برآمدند تا در زمستان نیز جبهه شمالی را فعال نگه دارند. در دوران دفاع مقدس در محور اربیل ۴ عملیات منظم و ۱۰ عملیات نامنظم و در محور سلیمانیه نیز ۱۲ عملیات منظم و ۱۶ عملیات نامنظم انجام شده است. در محور کرکوک نیز ۲ عملیات نامنظم انجام شده است. اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) در محورهای سلیمانیه و کرکوک تحت فرماندهی قرارگاه رمضان بیش ترین مشارکت را در عملیات ها داشته اند.

استان های

خوزستان و بصره در

جنگ چندان حائز اهمیت بودند

که تا مدت ها هیچ یک از دو طرف

در سایر جبهه ها سرمایه گذاری

استراتژیک نمی کردند

نتایج عملیات افتخار آفرین آزادسازی ارتفاعات استراتژیک میمک اعلام شد

نبرد در هور

خیبر، ابتکار در جنگ

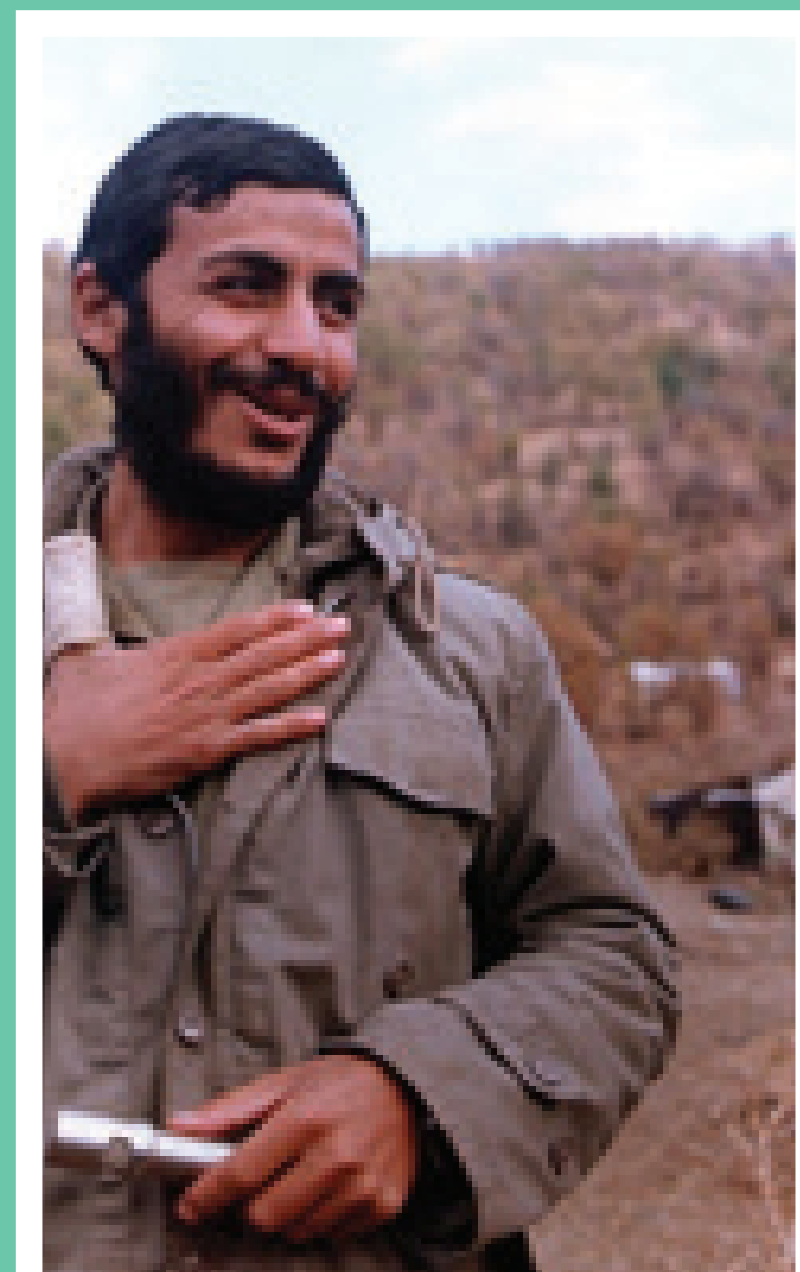

در این عملیات

فرماندهان جنگ به اهمیت تاثیر تجهیزات دریایی و آبی خاکی برای کسب نتایج مهم و حیاتی پی بردند و نیز سپاه پاسداران به یکی از ضرورت های حساس و حیاتی در تکمیل و توسعه سازمان خود آگاه گردید

پس از عملیات رمضان دو منطقه دشوار؛ منطقه رملی فکه و منطقه آب گرفته هور برای نبرد با دشمن مورد مطالعه قرار گرفت و به ترتیب عملیات والفجر مقدماتی و خیبر به اجرا در آمد. ویژگی برجسته عملیات خیبر، بسیج سراسری حدود ۲۵۰ گردان رزمنده و طراحی عملیات در نهایت اختفا بود. هم چنین خیبر اولین عملیات آبی خاکی قوای مسلح ایران بود که اساس طرح ریزی نبردهای گسترده بدر، والفجر ۸ و کربلای ۵ را پایه گذاری کرد.

عملیات در دو محور مستقل اجرا شد: محور زید، نیروی

زمینی ارتش و محور هورالعظیم را سپاه فرماندهی می کرد. در محور زید پیشروی میسر نشد ولی در محور هور که خود به چهار محور فرعی العزیر، القرنه، جزایر مجنون و طلائییه تقسیم شده بود، اغلب اهداف تصرف شد. هر چند به سبب آن که در این عملیات آبی خاکی کوتاه ترین فاصله خط اول خودی تا خشکی از ۱۳ کیلومتر تجاوز می کرد، امکان پشتیبانی زمینی وجود نداشت. یگان دریایی تازه تأسیس سپاه و تلاش هوانیروز ارتش هم پاسخگوی نیازمندی ها نبود. از سوی دیگر دشمن در این عملیات به طور کم سابقه ای از سلاح شیمیایی استفاده کرد؛ لذا امکان تثبیت کامل منطقه میسر نشد و تنها به تثبیت جزایر مجنون اکتفا گردید. عملیات خیبر که به آزاد سازی منطقه ای به وسعت ۱۰۰۰ کیلومتر مربع در هور، ۱۴۰ کیلومتر مربع در جزایر مجنون و ۴۰ کیلومتر مربع در طلائییه انجامید، موجب افزایش عزم بین المللی در جهت کنترل ایران و جلوگیری از شکست عراق گردید؛ به گونه ای که از تاریخ ۱۳۶۲/۱۲/۳ (زمان آغاز عملیات خیبر) تا تاریخ ۱۳۶۳/۷/۳۰ تعداد ۴۷۴ طرح صلح از سوی ۵۴ کشور مختلف جهان ارایه شد. شورای امنیت سازمان ملل نیز در تاریخ ۱۳۶۳/۳/۱۱ قطع نامه ۵۵۲ خود را در خصوص پایان دادن به جنگ ایران و عراق تصویب نمود. این در حالی بود که هیچ یک از قطع نامه و طرح های مذکور نظر ایران را تأمین نمی کرد.

در این عملیات فرماندهان جنگ به اهمیت تاثیر تجهیزات دریایی و آبی خاکی برای کسب نتایج مهم و حیاتی پی بردند و نیز سپاه پاسداران به یکی از ضرورت های حساس و حیاتی در تکمیل و توسعه سازمان خود آگاه گردید و آن لزوم ایجاد تقویت و توسعه یگان های دریایی برای انجام عملیات های آبی خاکی بود. این رهیافت، قابلیت سپاه در انجام عملیات عبور از هور و رودخانه های بزرگ را توسعه داد و هسته اصلی عملیات های بدر، والفجر ۸، کربلا ۴ و ۵ و نیز زمینه ای برای تشکیل نیروی دریایی سپاه پاسداران گردید. در این عملیات، محمد ابراهیم همت فرمانده دلاور لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) و حمید باکری جانشین فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا به شهادت رسیدند.

ش.م.۱۰

استفاده ارتش بعثی از سلاح شیمیایی

دوره های استفاده از سلاح شیمیایی ارتش بعثی عراق

دوره اول: نیروهای عراقی به طور پراکنده برای درهم شکستن مقاومت های پراکنده نیروهای ایران و هموار کردن مسیر پیشروی به داخل کشور از سلاح های شیمیایی استفاده کردند. نوع عوامل شیمیایی مورد استفاده در این دوره گازهای ساده ای هم چون گاز اشک آور با نام علمی «اورتو کلرو بنز یلید این مالو نو نیتریل» یا «سی اس» و گازهای موسوم به «باران زرد» بود که نوعی علف کش به حساب می آید. این دوره از آغاز تهاجم برق آسای ارتش عراق به خاک جمهوری اسلامی ایران در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ تا پایان آزادسازی مناطق اشغالی به ویژه آزادی خرمشهر در سوم خرداد ۱۳۶۱ که بزرگترین اشغال گری ارتش عراق بود را شامل می شود.

دوره دوم: از تیرماه سال ۱۳۶۱ و عملیات رمضان که نخستین عملیات نفوذی رزمندگان به داخل خاک عراق بود شروع شد تا پایان سال ۱۳۶۵ و عملیات های کربلای ۴ و ۵ ادامه یافت. در این دوره عراق از جنگ افزارهای شیمیایی به عنوان سلاح تدافعی استفاده کرد تا به کمک آن از عملیات های تهاجمی ایران جلوگیری نماید. در این دوره ارتش عراق بیش از ۲۳۰ بار مواضع نیروها مراکز پشتیبانی و تدارکاتی شهرها و روستاها را هدف حملات شیمیایی قرار داد. اقدامی که حدود ۴۴ هزار نفر کشته و مجروح در پی داشت. در عملیات رمضان، ۲۳ تیرماه سال ۱۳۶۱

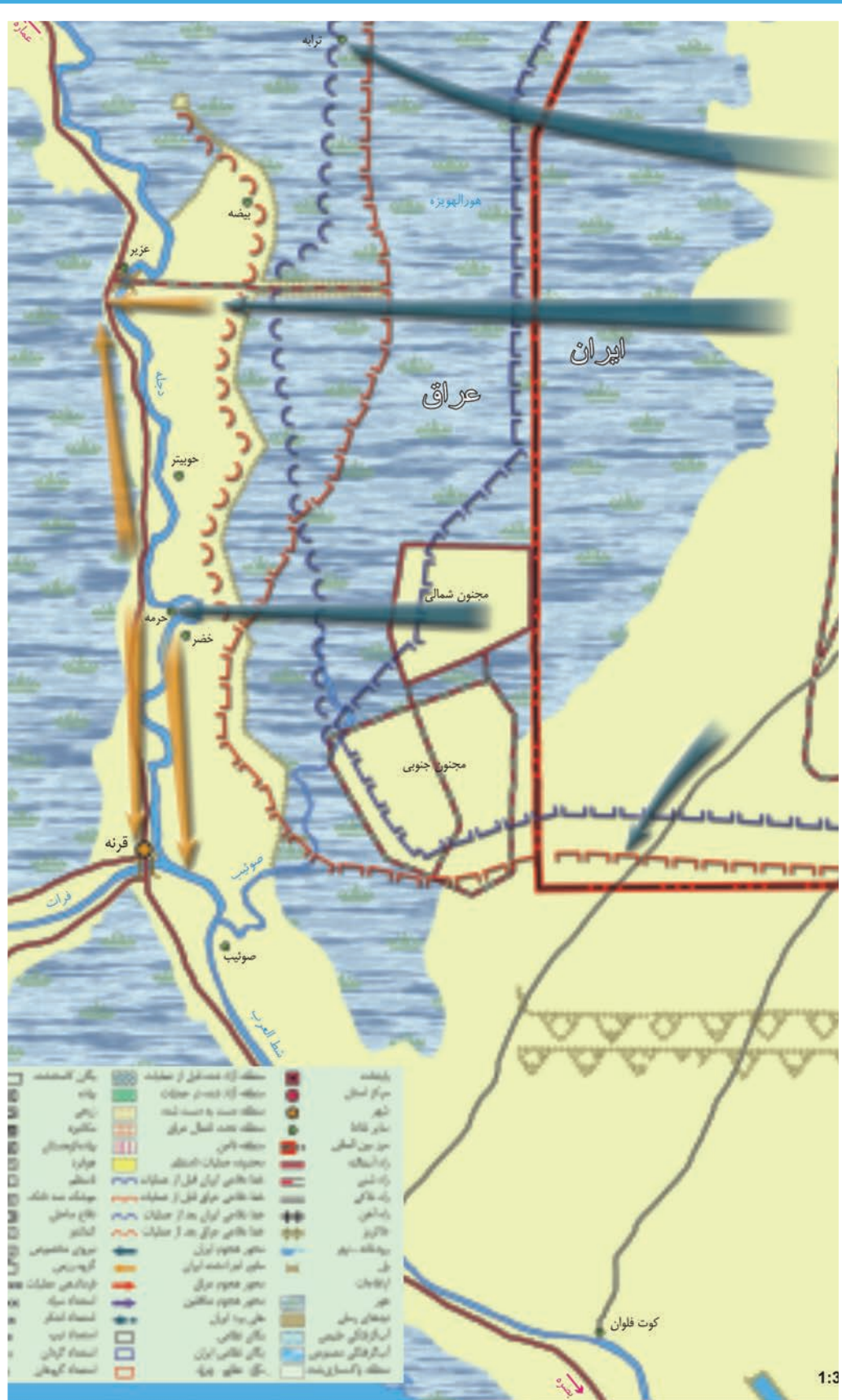
عراق علیه نیروهای پیاده ایران که فاقد تجهیزات حفاظتی بودند گازهای اشک آور و تهوع آور استفاده کرد. این تاکتیک که در کنار بمباران گسترده هوایی و آتش همه جانبه توپخانه انجام شد شیرازه نیروهای عمل کننده را از هم پاشید و دسترسی به هدف را غیرممکن ساخت. در جنگ عراق علیه ایران این اولین بار بود که سلاح شیمیایی نقش بازدارنده گی به خود گرفت و نیروهای ایران را از دستیابی به اهداف تعیین شده باز داشت. این تجربه موفق عراق را واداشت تا به طور رسمی مدیریت رسته جنگ شیمیایی را به سازمان ارتش اضافه کند و عوامل پیچیده و خطرناک تر شیمیایی را فراهم نماید و همچنین برای ساخت عوامل پیچیده و ترکیبی از کشورهای غربی به ویژه آلمان فدرال آمریکا و انگلستان در خور قابل توجهی مواد شیمیایی به ویژه گاز اعصاب را خرید. بدینوسیله برای مقابله با تهاجم آینده ایران خود را آماده کرد.

در سال ۱۳۶۲ عراق ۴۵ بار از انواع گازهای شیمیایی در جبهه های مختلف استفاده کرد که این مقدار چهار برابر سال های قبل بود. سال ۱۳۶۴ در منطقه عمومی فاو عملیات والفجر هشت آغاز شد. عراق که توان مقابله با هجوم رزمندگان اسلام را نداشت به سلاح های شیمیایی متوسل شد. در این سال شدیدترین حمله شیمیایی در جاده فاو - بصره انجام شد. غلظت آلودگی شیمیایی در منطقه فاو به اندازه ای بود که تمام جانوران پرندگان و آبریان نابود شدند. درختان خرما و نیزارها پژمرده و خشک شدند.

عملیات بدر

بدر شرق دجله

رزمندگان
در شروع این
عملیات توانستند تمامی
خطوط و استحکامات دشمن
را از میان بردارند و تلفات و
خسارت های سنگینی به
نیروهای بعثی وارد
کنند

بعد از عملیات خیبر، دشمن علاوه بر سازماندهی سپاه های اول، دوم، سوم و چهارم، اقدام به تشکیل فرماندهی شرق دجله و در مسیر آب راه ها و در داخل نیزارها کمین هایی قرار داد تا در صورت هجوم نیروهای ایرانی، نقش هشدار دهنده و تاخیری داشته باشند و از نزدیکی نیروهای شناسایی به خط دشمن نیز ممانعت به عمل آورد و به منظور زیر نظر داشتن هر گونه تحرک و داشتن دید کلی بر هور و اطراف آن دکل های متعددی را نصب کرد. بعد از این موانع، سیل بندی هم مشرف بر آب به عرض ۱۲ متر و ارتفاع ۲ متر احداث کرده و بر روی آن سنگرهای متعددی تعبیه، که از سه جهت، دارای دید کافی بر روی آب بود.

عملیات بدر با هدف دستیابی بر جاده العماره - بصره، راهیابی به مرکز اصلی هورهای غرب دجله شامل استان های ناصریه، بصره و العماره و تسلط بر شرق دجله همراه با انهدام نیروهای دشمن صورت پذیرفت. این عملیات در نوزدهم اسفند ۱۳۶۳ با رمز یا فاطمه

زهرا (س) به فرماندهی سپاه و با همکاری ارتش جمهوری اسلامی در غرب هورالهویزه آغاز شد. قرارگاه نجف و قرارگاه کربلا مستقیماً در این عملیات شرکت کردند و قرارگاه نوح (ع) نیز مأموریت داشت در کنار تصرف پدافندی، روانه پل زردان شود و کانال سوئیب را شکافته و آب را به سمت بصره جاری کند. رزمندگان در شروع این عملیات توانستند تمامی خطوط و استحکامات دشمن را از میان بردارند و تلفات و خسارت های سنگینی به نیروهای بعثی وارد کنند و بیش از ۵۰۰ کیلومتر از منطقه هور هم چون روستاهای ایترابه، لحوک، نهروان، فجره و نیز جاده خندق به طول ۱۳ کیلومتر، که فاصله آن با جاده العماره بصره ۶ کیلومتر است، به تصرف نیروهای خودی درآمد.

پس از این عملیات، ارتش بعثی عراق با استفاده از پشتیبانی هوایی و موشکی خود به حملات گسترده به شهرها و مناطق مسکونی و نیز کشتی های حامل نفت ایران مبادرت ورزید.

برخی از شهیدای عملیات بدر

شهید محمود ستوده

شهید عبدالحسین برونی

شهید مهدی باکری

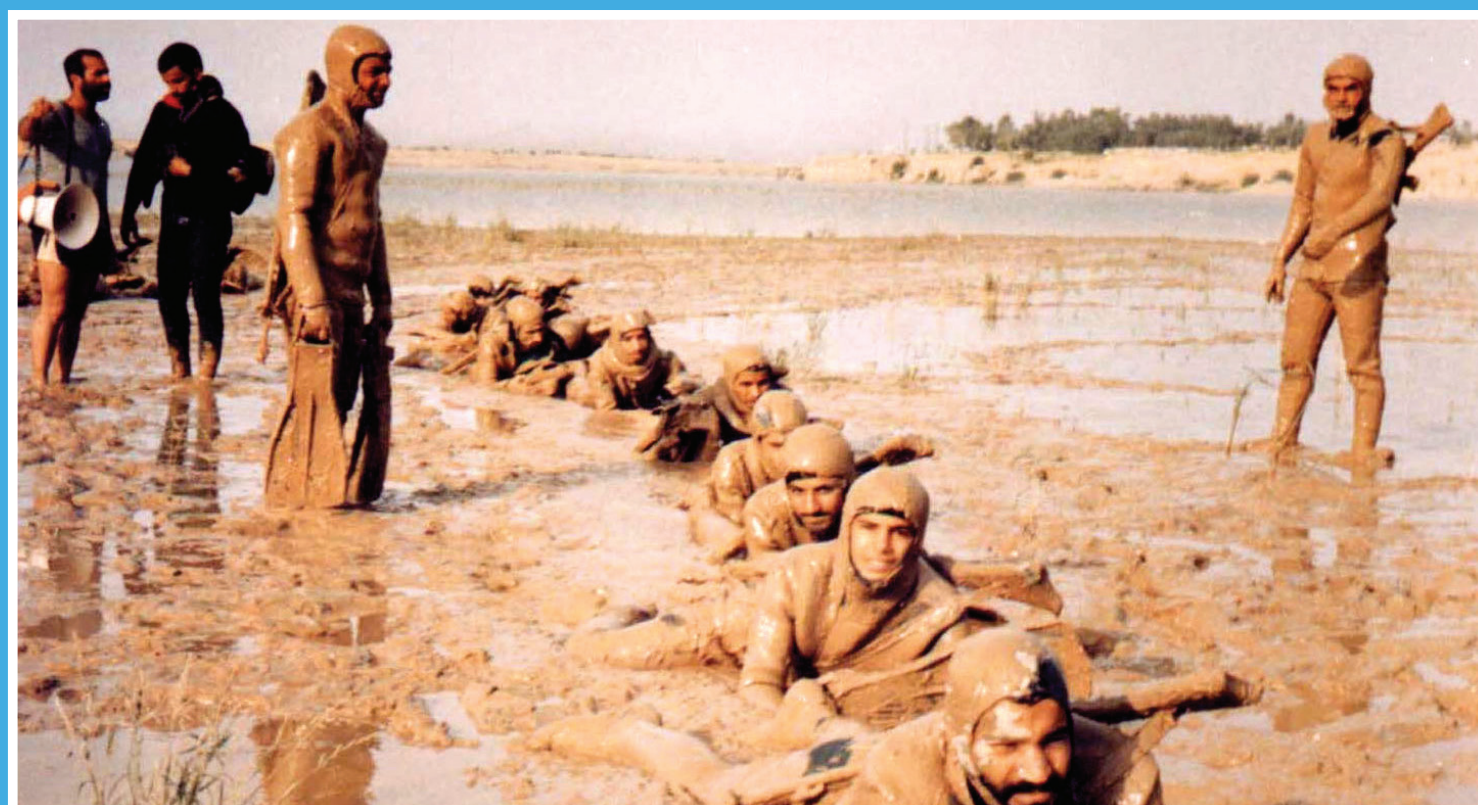
شهید عباس کیمی

شهید علی تجلابی

شهید کاظم نجفی رستگار

جنگ شهرها

گسترش
جنگ از جبهه‌ها
به مناطق مسکونی و
غیرنظامی، چهره دیگری از این
جنگ نابرابر را پیش روی افکار
عمومی جهانیان گشود.

ادامه ناکامی‌های ارتش بعثی عراق

جنگ شهرها یکی از پیامدهای فوری عملیات بدر بود و در مدت یک ماه و نیم، ۹ شهر ایران هجده بار موشک باران شد. با این حال ناکامی‌های نظامی، سیاسی و روانی عراق در جبهه‌های جنگ که از همان هفته اول با از دست دادن اکثر مناطق تصرف شده آشکار شد، صدام را به این نتیجه رساند که با تداوم بخشیدن به جنگ شهرها و حمله به مناطق مسکونی بتواند شرایط خود را به ایران تحمیل و امتیازاتی کسب کند. در طول جنگ، ۱۲۷ شهر از شهرهای کشور مورد تهاجم هوایی و موشکی قرار گرفته‌اند. از میان شهرهای مورد تهاجم، آبادان با بیش از ۱۰۱۷ بار رتبه اول، اهواز با ۳۱۶ بار رتبه دوم و دزفول با ۲۴۱ بار رتبه سوم قرار دارد.

گسترش جنگ از جبهه‌ها به مناطق مسکونی و غیرنظامی، چهره دیگری از این جنگ نابرابر را پیش روی افکار عمومی جهانیان گشود. ماهیت این نوع از جنگ که عبارت بود از مسلح بودن یک طرف و غیر مسلح بودن طرف مقابل، حمله غافل گیرانه از جانب یک طرف و عدم امکان دفاع از طرف مقابل و کشتار و ویرانی توسط یک طرف و ضربه و خسارات فراوان کشور مقابل، از این نوع جنگ یک معادله نامتعادل ساخته بود. در هر حال، حملات نظامی جنگنده‌های عراقی ابتدا شهرهای مرزی ایران هم چون کرمانشاه، ایلام، اهواز و از همه شدیدتر دزفول را در بر می‌گرفت اما پس از مدتی به همه شهرهای ایران و از جمله تهران نیز سرایت کرد و آثار مخربی را در این شهرها بر جای گذاشت. در کل، جنگ شهرها که از سال ۱۳۵۹ توسط رژیم بعثی عراق آغاز شده بود تا ماه‌های پایانی جنگ یعنی اردیبهشت ۱۳۶۷ ادامه داشت و هر بار عراق با حملات مداوم خود علاوه بر ایجاد ترس و وحشت در دل ساکنان مناطق غیرنظامی، تلفات مالی و جانی بسیاری را برای ساکنان شهرهای مورد اصابت وارد می‌کرد. تنها در یک روز به تاریخ ۱۳۶۳/۱۲/۲۹ ه.ش به شهرهایی هم چون: نهاوند، تویسرکان، قزوین، زنجان، تبریز، اراک، دزفول، ارومیه، اسلام‌آباد، کرمانشاه، گیلان غرب و همدان حمله هوایی شد و هم چنین شهرهای اصفهان، مهران، سنندج، خرم‌آباد، کاشان، سلماس و ... بارها مورد بمباران و موشک باران ارتش بعثی قرار گرفتند.

ساعت ۱۰:۳۰ روز ۱۳ بهمن، دبیرستان زینبه، شهرستان میانه

جنگ دریایی

جنگ نفتکش‌ها، چشم انداز جدیدی از جنگ

عراق
برای تحقق
اهداف خود در حمله به
تأسیسات نفتی و نفتکش
های ایران، به سلاح های
جدید و گسترش عملیات
هوایی نیاز داشت.

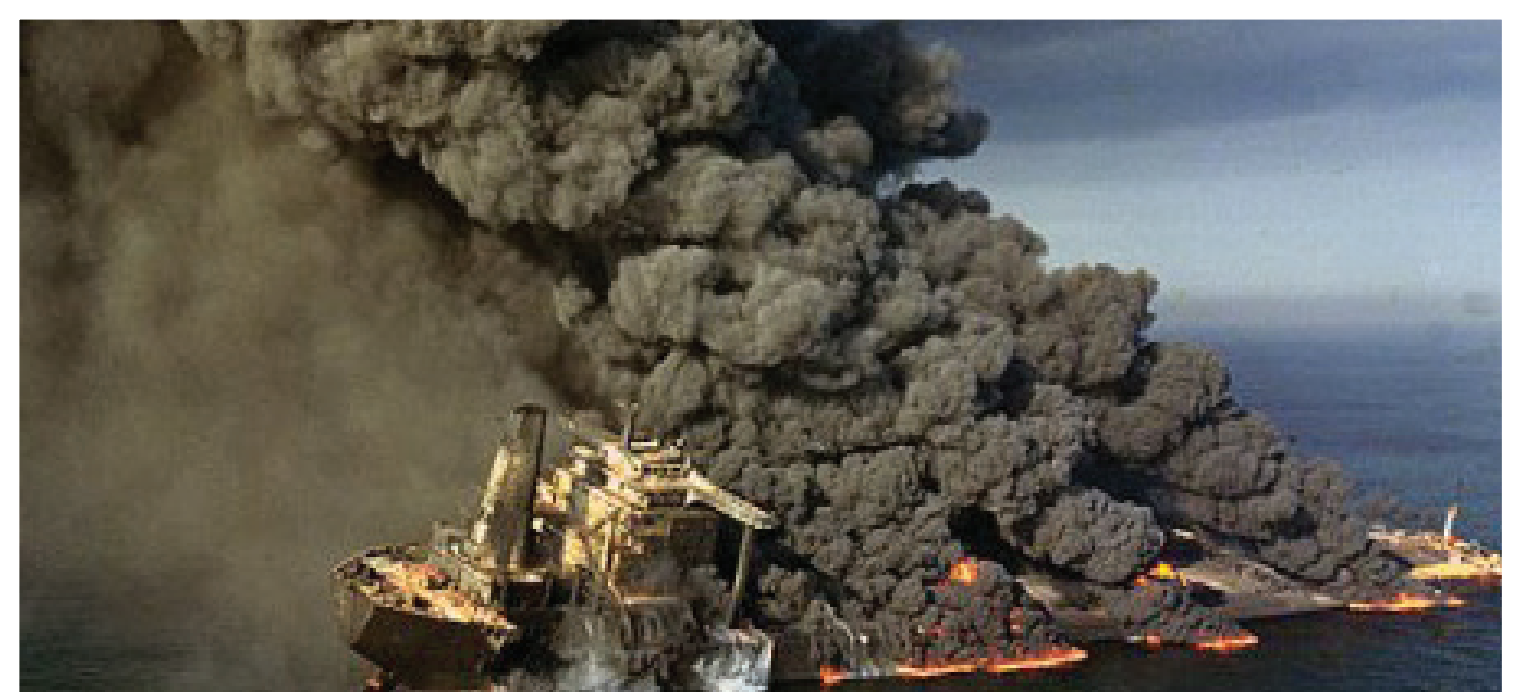
درگیری در خلیج فارس و گسترش آن با حملات عراق به پایانه های نفتی ایران در جزیره خارک در سال ۶۳ و سپس حمله به نفت کش ها و کشتی های ایران در سال های بعد، بر پایه این تحلیل انجام گرفت که ایران، مادامی که قادر به تولید و فروش نفت و سپس تهیه ی سلاح باشد، به جنگ ادامه خواهد داد. بنابراین قطع صدور نفت ایران، هسته مرکزی تلاش های عراق را تشکیل می داد. جنگ نفتکش ها با عملیات رمضان و حمله عراق به جزیره خارک شروع و در تعیین نتیجه نهایی جنگ ایران و عراق به عاملی تحریک کننده تبدیل شد.

جنگ نفتکش ها چشم انداز جدیدی را به وجود آورد که بیانگر تشدید درگیری و مقدمه جنگ دریایی بود. بعد از آغاز جنگ در سال ۱۳۵۹ جنگ نفتکش ها با ساختار کلی جنگ در خلیج فارس چنان در آمیخته بود که تفکیک جنگ دریایی از روند کلی جنگ غیر ممکن بود. برای نخستین بار عراق به ترمینال نفتی ایران در جزیره خارک در ۲۴ سپتامبر ۱۹۸۰ میلادی (۲ مهر ۱۳۵۹) حمله کرد و بیست روز بعد تعدادی از مخازن سوخت را در تهران مورد حمله قرار داد و قبل از آن نیز ۱۵۰ مخزن ذخیره نفت را در آبادان به آتش کشید. حمله به میدان نفتی نوروز که یکی از ۳ میدان نفتی مهرگان و نزدیکترین حوزه نفتی فلات قاره ایران به جبهه جنگ بود؛ نیز مورد اصابت موشک های دشمن واقع شد که بر اثر تخریب لوله اصلی و نابودی کامل سکو، باعث نشت روزانه ۲ تا ۲ هزار و پانصد بشکه نفت به آب های خلیج فارس شد. تهاجم های عراق به سکوهای نفتی، تولید پالایشگاه های آبادان، تهران، شیراز و کرمانشاه را به کمتر از نصف تقلیل داد. در عین حال، آنچه «جنگ نفتکش ها» نامیده شد تأثیر ویژه ای بر آغاز جنگ در خلیج فارس داشت. تمایل عراق به گسترش جنگ با حمله به اهداف استراتژیک ایران در جزیره خارک و کشتی های در حال بارگیری یا تردد به این جزیره، نمایان شد.

عراق برای تحقق اهداف خود در حمله به تأسیسات نفتی و نفتکش های ایران، به سلاح های جدید و گسترش عملیات هوایی نیاز داشت. هوایمای سوپر اتاندارد که علی رغم اعتراض های ایران، توسط فرانسه به عراق تحویل داده شد، نیروی هوایی عراق را متحول کرد. مرحله جدید حملات عراق در سال های ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵ متعاقب روابط جدید عراق با آمریکا آغاز شد و در نتیجه عراق سطح استراتژی حمله به اهداف مهم خود را ارتقا داد. در این مرحله، تجهیزات ارسالی به عراق از نظر حجم و کیفیت تغییرات اساسی کرد. حملات عراق به جزیره لارک و سیری در تابستان سال ۱۳۶۵ بیان کننده تحول اساسی در حملات هوایی عراق و استفاده از روش سوخت گیری در آسمان برای حمله به اهداف در عمق خاک ایران بود. عراق با حمله به نفتکش ها و تأسیسات نفتی، موجب کاهش صادرات ایران شد.

مباران و آتش سوزی چاه های نفت نوروز

عملیات والفجر ۸

قطع شریان حیاتی عراق

اجتناب از جنگ در زمین مسطح پس از عملیات های والفجر مقدماتی و والفجر ۱۰ و در پی آن ابتکار عملیات در هورالهویزه طی دو عملیات بزرگ خیبر و بدر به خصوص خیبر موجب انفعال رژیم عراق و ایجاد نگرانی در میان حامیان منطقه ای و بین المللی او گردید، و متقابلاً جمهوری اسلامی ایران که ابتکار عمل و برتری سیاسی و نظامی را هم چنان در دست داشت، زمینه عملیات بعدی را با استفاده از تجربه عملیات در هور فراهم نمود. در سال ۱۳۶۴ لازم بود حرکت جدیدی در صحنه جنگ انجام شود که با آن چه از اول جنگ تا آن زمان به وقوع پیوسته بود، متفاوت باشد و فرماندهان نظامی عراق هم از پیش بینی آن ناتوان باشند. این حرکت، عبور از رودخانه عریضی هم چون اروند و تسخیر منطقه مهم شبه جزیره فاو بود.

منطقه فاو علاوه بر ارزش سیاسی نظامی، به لحاظ فراهم سازی امکان حضور مقتدرانه ایران در خاک عراق و موقعیت جغرافیایی و طبیعی، دارای ارزش استراتژیک نیز بود. ارتفاع آب رود اروند، که از دریا تاثیر می پذیرد، در عمیق ترین قسمت رودخانه به ۲۵ متر می رسد. در ساحل رودخانه پوششی از چولان (بوت‌های بلند) و نی وجود دارد. ارتفاع چولان‌ها حداکثر ۱/۵ متر و ارتفاع نی‌ها ۳ تا ۴ متر می باشد به گونه ای که انسان به راحتی می تواند در میان آن مخفی شود. هم چنین نخلستان بزرگی در ساحل خودی و دشمن، که عمق آن بین ۲ تا ۵ کیلومتر متغیر است، وجود دارد که زمین اطراف آن اغلب سست است. نسبت به درک حالت های مختلف آب اروند رود، ماه ها کار صورت گرفت و با جمع بندی اطلاعات موجود در تاریخچه این رودخانه و نیز شرایط جوی منطقه خسروآباد و فاو طی بیست ساله گذشته که از اداره هواشناسی گرفته شد، هیچ گونه مشکلی به نظر نمی رسید. در مورد عملیات عبور غواص ها از رودخانه نیز آموزش و تمرین های زیادی انجام شد. بالاخره در ساعت ۲۲:۱۰ نوزدهم بهمن ۱۳۶۴ عملیات آغاز شد و بر اساس مراحل پیش بینی شده، رزمندگان با پشتیبانی نیروی هوایی ارتش ج.ا.و هوانیروز، سه روزه توانستند ضمن تصرف شهر بندری فاو به مقر استقرار نیروهای لشکر گارد ریاست جمهوری عراق برسند و موقعیت خود را تثبیت نمایند.

نتایج عملیات فاو

- الف - تصرف کامل بخشی از اروند رود
- ب - تصرف فاو و تأسیسات بندری آن
- ج - تصرف سکوهای موشکی و تأمین خور موسی و افزایش ضریب امنیتی در جزیره ی خارک
- د - کنترل خور عبدالله و تهدید بندر ام القصر
- ه - ایجاد فشار به کشورهای عربی

